

Дольська Ольга (Харків, Україна)

СТРАТЕГІЇ ОПИСУ ТЕХНОСФЕРИ В УМОВАХ РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Технічна реальність стала звичайним явищем світового масштабу. Сучасна цивілізація XXI століття розцінюється як кризова. Природним в цих умовах стає питання про теоретичний аналіз середовища з такими проблемами, як формування техногенної сфери з технікою та технологіями, оцінка та вияви закономірностей її функціонування, виявлення її загальних траєкторій розвитку, виявлення механізмів її впливу на життя людини тощо, глобальні проблеми в контексті техногенного змісту, гуманітарні програми та експертизи впливу техногенних проєктів, розробка концепцій характеру вивчення технічного середовища та інше. Термін техносфера найбільш вдало характеризує те середовище, в якому опинилося людство XXI століття. Завдання зводиться до визначення терміну «техносфера», до підходів вивчення цього середовища, до пошуку методу організації та розбудови філософського напрямку «філософія техносфери».

Звернення до необхідності нового напрямку має нести як теоретичний, так і прикладний аспекти. Це диктується проблематикою локального та глобального характеру нового інформаційного суспільства. Перша проблематика допускає можливість зосередитись на сприйнятті техносфери на локальному рівні, друга – на світовому. Обидві проблематики потребують стратегій опису нового технічного середовища. Складний характер середовища показує, що перед нами новий вид реальності, а його аналіз настільки складний, що потребує особливого типу мислення – системного мислення. Сам світ, його онтологія буде визначатися не тільки технікою, приборами, скільки психологією та техніками мислення людини, нового за характером суб'єкта нової реальності.

Терміни сучасної науки, філософії, які необхідні для вираження певних реалій, різновидів знань, оточуючої дійсності, потребують обговорення. Необхідно обґрунтувати використання терміну техносфера. В загальному сенсі, людське середовище, світ, створений людиною у взаємодії з природою отримує такі назви, як наукосфера, раціосфера, інфосфера, соціосфера, ноосфера, етносфера, агросфера, екосфера, урбаносфера, інтернетсфера тощо. Ми нагадаємо, що О. Тоффлер почав звертатися до цього терміну, характеризуючи так звану «третю хвилю» розвитку людської цивілізації вже на початку 90-х років XX століття.

На наш погляд, таке складне середовище потребує особливого настрою: найбільш організованим буде проведення дослідження на декількох рівнях. Перший має розвиватися, спираючись на предмет дослідження, обґрунтування поля дослідження, стратегії відносно інших підходів тощо. Це методологічний

рівень. Другий – теоретичний, який буде концентрувати нашу увагу на розробці схем пояснення техногенного середовища, його змін, сутнісні характеристики, структуру та функції. Наступний рівень – емпіричний, в рамках якого досліджується емпіричний матеріал, фактичні елементи. Такий напрямок роботи із технічним середовищем постулює організований характер техногенного середовища. Це припускає функціонування техносфери згідно із об'єктивними закономірностями, які мають віддзеркалитись в теоретичному дискурсі.

Якщо сьогодні такі терміни, як екосфера, соціосфера, ноосфера набули масового характеру у використанні, обговоренні, то термін техносфера ще не набув такого широкого наголосу. Ми знаємо, що концепції дають засоби формування ідеальної дійсності у вигляді теоретичних моделей і пропонують практичні методи, направлені на перетворення об'єкта дослідження. Тому ми приходимо до висновків, що термін техносфера повинен не тільки активно використовуватися, але й давати стратегічні висновки щодо вивчення об'єкту та предмету філософії техносфери

Корисними будуть роботи тих авторів, де є визначення техносфери (наприклад, Н. Попкова, О.А. Воронін, В.М. Розін тощо). Ми дамо наступне визначення техносфери. Це об'єктивна реальність нового формату, яка має місце в інформаційному суспільстві. Вона поєднує в собі біологічні, геологічні, хіміко-екологічні, соціальні, економічні, антропологічні елементи з технічними та технологічними. Отже, техносфері відповідає реальність, що носить інтегрований характер, має коеволуційний характер розвитку відносно усіх складових, хоча в інформаційному суспільстві технічне та технологічне набуває пріоритетного характеру.

Питання підходів вивчення теж має особливий характер. Ми можемо спиратися на екоцентристський підхід, антропоцентристський та техноцентристський. Вони відповідають тим дискурсам, якими характеризується сучасне розуміння техносфери. Цей ланцюжок треба посилити онтоцентризським підходом.

Література:

1. Попкова Н.В. *Філософія техносфери* / Н.В. Попкова. – М. : Изд-во ЛКИ, 2008. – 344 с.
2. Слотердайк П. *Сфери*. – Том 2: Глобусы / П. Слотердайк. – М. : Наука, 2007. – 1022 с.
3. Воронин А.А. *Периодизация истории и проблема определения техники* / А.А. Воронин // *Вопросы философии*. – 2001. – № 8. – С. 17–29.
4. Розин В.М. *Понятие и современные концепции техники* / В.М. Розин. – М. : РАН, 2006. – 255 с.